

# СРПСКИ СИОН

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ  
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредник: САВА ПЕТРОВИЋ.

Број 10.

У НОВОМ САДУ 11. МАРТА 1891.

Год. I.

## Службени део.

МЦС. 70. ех 1890.

М. 603.

### НАРЕДБА

срп. прав. Митрополитског Црквеног Савета, управљена свима епарх. консисторијама  
о уписивању оца новокрштенога детета у црквене матрикуле рођених.

Приликом пресмотрења бракоразводних парница оназило се, да се неки парохијални уреди при уважању оне новокрштене деце у матрикуле крштених, којима матере или од својих законитих мужева одељено или с другим мушкима у конкубинату живе, или ако је законити муж матере новокрштеног детета од дужег времена на страни одсутан, не равнају по постојећим наредбама, т. ј. они не уписују у поменуते матрикуле законитог мужа матере новокрштеног детета. него друго мушко лице као оца истог детета и то без знања и саизвољења законитог мужа матере новокрштеног детета, а већином без знања и саизвољења оног страног мушког лица, и означају дете као незаконито, те тиме с једне стране ненадлежно и непозвољено задиру у породичне одношаје новокрште-

ног детета а с друге стране проузрокују неисправност матрикула крштених.

Услед тога позива се часна епарх. консисторија, да подручно парохијално свештенство на неумесност и противзаконитост такога поступка упозори и свима подручним свештеницима, који црквене матрикуле воде, најстрожије и под теретом личне одговорности пароха наложи, да се у погледу уважања новокрштене деце у матрикуле крштених строго равнају по постојећим прописима, имајући у матрикуле уписати законитог супруга матере новокрштеног детета као оца тога детета.

Из седнице срп. прав. Митрополитског Црквеног Савета, држане у Карловцима 11. (23.) и след. дана Децембра 1890.

**Георгије** с. р.  
Патријарх.

## ОКРУЖНИЦА

високог кр. уг. министарства за земаљску обрану од 10. окт. 1890. бр. 32.500 у погледу женидбе војно-обвезних лица и оних особа, које пре војно-обвезнога доба изнимну женидбену дозволу траже —

отписом вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе од 2. јануара 1891. бр. 55.848 ех 1890. достављена свима црквеним властима, а на српски преведена у оним деловима, који се непосредно тичу свештенства.

(ОБЈАВЉЕНА СВЕШТЕНСТВУ ТЕМИШВАРСКЕ ЕПАРХИЈЕ ИЗ КОНСИСТОРИЈСКЕ СЕДНИЦЕ, ДРЖАНЕ У ТЕМИШВАРУ 17. (29) ЈАНУАРА 1891, ПОД БР. Е 6. — К. 5. ЕХ 1891.)

Услед тога, што око облагања, расправљања и процењивања предмета, у погледу изнимне женидбене дозволе, код појединих области, још увек различит поступак и пракса постоји, даље и услед тога, што су прописи, који су у погледу женидбе са изнимном дозволом или без изнимне дозволе, садржани у окружници од 24. марта 1875. бр. 13320., услед међувремено наступивше битне промене асентационог поступка, делом преиначени, делом пак са свим изван крепости стављени: то се, ради установљења нужнога једноличнога поступка у томе погледу, на темељу §. §. 50. и 61. зак. чл. VI. од год. 1889. о обранбеној сили, гледе женидбе без изнимне женидбене дозволе, као и гледе женидбе са изнимном дозволом, овим објављују следећи прописи, и установљује следећи поступак, и то:

### I.

**Женидба војно-обвезних и војно-обвезно доба још недостижавших, као и већ уновачених особа.**

А) Без изнимне женидбене дозволе могу се женити, те тако потпадају у погледу женидбе само општим законима и прописима:

1.) они, који, пошто су ступили у ставно-обавезно доба, приликом ставње (асентације) или накнадне ставње, или од надпрегледног поверенства проглашени буду „брисати се имајућим“ или „за оружје неспособним“ — без обзира на то, у који добни разред спадају;

2.) они, који су због службовне, надпрегледним путем установљене неспособности, проглашени „брисати се имајућим“ или „за оружје неспособним“, те као такви иступише из војске, или ратне марине;

3.) они, који су прекорачили трећи добни разред, то јест 31. дан децембра, иза навршења 23. године живота свога, те нису нити у војску (ратну марину), нити у домобранство уновачени;

4.) у свезу заједничке војске и домобранства спадајући они докнадни причувници (резервисте), који су на темељу погодности §. §. 31, 32, 33, и 34. зак. чл. VI. од год. 1889. као ученици богословије и свештенички кандидати, учитељи и учитељски кандидати, поседници наслеђеног пољског господарства, и издржаватељи породица, придељени или накнадно премештени у докнадну причуву (резерву), у колико ради осмонеделне војничке обуке не стоје управо у активној служби;

5.) они, који су у евиденцију докнадне причуве заједничке војске и домобранства на темељу алинеје треће §. 31. обранбенога закона уведени, односно уврштени, као рукоположени свештеници, намештени духовници, духовни помоћници и свештенички значај имајући професори;

6.) они докнадни причувници (резервисте) заједничке војске и домобранства, који су као „мање способни“ или као „прекобројни“ уновачени, односно придељени у докнадну причуву (резерву), у колико се не налазе баш на осмонеделној војничкој обуци, или, у колико услед позива, односно придржања њихова на темељу установа зак. чл. XVIII. од год. 1888. не стоје изнимно у активној служби;

7.) у опште у војнички статусе неуврштени докнадни причувници (резервисте) војске и домобранства;

8.) они у свезу заједничке војске (ратне марине) и домобранства спадајући трајни допунственици, којима је на темељу друге алинеје §. 32. и на темељу предпоследње алинеје §. 34. зак. чл. VI. од год. 1889. као учитељским приправницима, односно услед особитог уважања достојних породичних одношаја, као издржаватељима породице дарована на време мира погодност трајнога допушта — у колико особе, којима је ова погодност дарована приликом главне

У  
Н  
И  
В  
Е  
Р  
З  
И  
Т  
Е  
Т  
С  
К  
А  
  
Б  
И  
Б  
Л  
И  
О  
Т  
Е  
К  
А

ставње (асентације) или пак накнадно, не стоје управо под осмонедељном војничком обуком;

9.) они, на трајном допусту налазећи се редашки војници, који стоје у последња три месеца своје редашке службовне обавезности;

10.) они, на трајном допусту налазећи се домобранци, који су активну своју службу испунили још пре иступа из трећег добног разреда, т. ј. пре 31. децембра оне године, у којој навршују 23. годину живота, као и они, који стоје у последња три месеца активне службовне обавезности своје; најпосле

11.) причувници (резервисте) заједничке војске (ратне марине) и домобранства, као и припадници морске обране, стојали исти ма у којем добном разреду, у колико на темељу зак. чл. XVIII. од год. 1888. нису на изнимну активну службу придржани, односно притегнути.

Б.) Само се уз изнимну дозволу могу жениши, те се имају за изнимну дозволу, ако ју употребиши желе, по досадањој пракси обрашиши на кр. уг. министра за земљску обрану:

1.) они, који још нису постигли ставно обавезно доба, т. ј. који још нису доживели 1. јануар оне године, у којој навршују 21. годину живота свога, а ни услед добровољног ступања, не стоје у војничкој свези;

2.) у опште они, који су ставно обавезно доба већ достигли, те су још и на даље позвани на асентацију,

те тако посебно:

3.) они, који су у првом или другом добном разреду „за сада неспособнима“ и „повратити се имајућима“ проглашени.

В.) Између особа, спадајућих у свезу заједничке војске, ратне марине и домобранства, могу се само с дозволом војничке области жениши:

1.) у активној служби стојеће особе заједничке војске (ратне марине) и домобранства;

2.) неуврштени новаци заједничке војске (ратне марине) и домобранства;

3.) на трајном допусту налазећи се редашки војници у опште (изнимка под А.) тачка 8. и 9.);

4.) на трајном допусту налазећа се домобранска момчадија у опште (изнимка под А.) тачка 10.);

5.) на локалну службу предбиљежени умјеровљени часници — и

6.) особе заједничке војске (ратне марине) и домобранства, смештене у војничке инвалидске куће.

Између ових особа имају се неуврштени новаци заједничке војске (ратне марине) и домобранства за получење женидбене дозволе у смислу §. 138. дела I. обранбенога напутка обратити путем надлежнога котарскога чиновника (солгабирова) на војно-попунидбено окружно, односно на домобранско пуковнијско заповедништво.

У осталом, у погледу поступка у женидбеним предметима оних особа, које стоје у активној служби код заједничке војске (ратне марине) и домобранства, као и особа, спадајућих под остале овде наведене категорије, садржане су поближе установе у женидбеним прописима, изданим посебно за заједничку војску (ратну морину) и посебно за домобранство.

Гледе горњих тачака примећује се за поближе оријентирање следеће, и то:

На тачку 1.): активна служба траје код заједничке војске и ратне марине у редашком сталежу 3 односно 4 године, код домобранства пак 2 године, које се редашко, односно домобранско активно службовно време може у случајевима, наведеним у другој алинеји §. §. 44, 45, 47 и 49. обранбенога закона, казне ради продужити, евентуално у смислу §. 51. обранбенога закона и са активно-службовним временом, одмереним у војно-судбеној осуди.

На тачку 2.): под примањем у војнички сталеж ваља разумевати уврштај у свезу заједничке војске (ратне марине), односно домобранства, што се изражава уврштањем дотичних особа у бројевни сталеж односног војног тела или завода.

Увршћују се пак путем асентације (главне и накнадне ставње) у времену од 1. јануара до 1. октобра уновачене особе, — 1. октобра асентационе године; они пак, који су уновачени иза 1. октобра до 31. децембра, на даље сви добровољци, те и они, који су на темељу §. §. 44, 45, 47 и 49. обранбенога закона уновачени изван добног разреда и жребног реда, — даном уновачења.

Под неуврштеним новацима, имају се осим особа, уновачених „коначном препоруком и придеобом“ у војску (ратну морину) или у домобранство, и они разумевати, који су уновачени „уз придржај препоруке и придеобе“ или „уз придржај препоруке.“

На тачку 3) и 4): под трајним допустницима имају се у опште такве неактивне особе мом-

чадскога сталежа разумевати, које стоје у редашкој, односно у домобранској активној службовној обвезаности, или у одмереној или редовитој, односно продуженој законитој редашкој, односно у домобранској активној службовној

обвезаности, или у активној службовној обвезаности, која се изнад исте продужује, па су на неопредељено време на допуст стављене, којих је дакле придолазак на активну службу посебним позивом условљен.

(Свршиће се.)

## Неслужбени део.

**ИЛАРИОН РОГАНОВИЋ,**

Црногорско-брдски митрополит.

Написао : Дионисије Миковић,

управитељ манастира „Бање.“

(Наставак.)

Ко је поле <sup>\*</sup> завирio у листове црногорске повијеснице, тај ће себи ласно преставити : какво се је поље за делање простирати морало пред младим митрополитом Иларионом.

Петовјечна црногорска борба с душма нима за свесрпска права и светиње колико је сметала развитку народног благостања, сметала је и свештеничком образовању. Свештенство је било свуђе прво, ће је опасност пријетила, те му није до стајало времена обратити сву своју пажњу на науку, него на против, привезано судбином за народ. већу је пажњу поклањало оружју и јуначком поносу. Оно је од вазда најљепши украс отачаствене повијеснице, што чини засебну цјелину, а разумије се, да је митрополиту Илариону, поред многобрижљивог Кнеза Господара Николе I. предстојало, постарати се о лијеку примјећене осјетне бољетице.

Одмах шљедеће године предузео је путовање по јепархији, да се боље упозна с болијестима, које му мили народ киње, па да га лијечи.

Поред оскудице у образованим свештеницима, срела га је оскудица и у црквеним одјећама и књигама.

По особитим свештеничким знацима није ни могао познати свештенике, осим с малом изнимком. С тога 1864. године изда заповијед, да се свештеници не брију, који хоће да духовно послужују и да се

своме узвишеном светом позиву озбиљније посвете. Услед ове заповиједи многи су свештеници претпоставили војнички позив своје свештеничке. Овим су му се одазвали већином способнији свештеници, који су поред свештеничке дужности вршили дужности војничког часника, те се је тим осјећао осамљенијим али не слабијим за постигнуће узвишене цијељи. Али и ови, не само што га са ове наредбе не помрзјеше, него признајући, да су се војничким позивом неколико одалечили од свештеничког, веома се као свјесни родољуби зарадоваше одважности митрополитовој и са осталима подвикнуше: „Ваштину: Та-коџк намџ подоваше архіеріџ.“\*) и своју му могућу помоћ, поред војничке дужности никад не одрекоше.

Да би потпунио осјетни недостатак у црквеној одјећи и књигама у својој јепархији, обраћао се је молбом за даривање митрополитима светих митрополија : петроградске, московске и кијевске ; и ови су се његовој молби најљепше и богато одзивали кроз цио течај његовог живота. Овом милосрдном и братском дарезљивошћу постигао је митрополит Иларион други главни смјер за своју цркву, која се је, слава Богу и Русији, потпуно и богато снабдјела у свему, што јој оскудјеваше.

Често је и са својијема пастирскијема посланицима побуђивао свештенство на

\*) Пав. Јевр. 7. 26.

свој свети рад, и тиме му пружао велику олакшицу у тешкоме задатку. Осим тога сваком је приликом народу лијепо и просто тумачио небесне истине.

Године 1866. довршио је уређење парохија и набавио дотичнијема свештеницима реџистре, те и они од тада записују случајеве у парохијама, и протоколирају списе званичне нарави.

Непрекидни послови одалечили су митрополита Илариона од читања књига и листова. Али је он поред тога достојну цијену и поштовање одавао науци, и кроз цио свој живот помагао је њеном развиту. А да би бљесак њене свјетлости ласније засијао у милој витешкој домовини, највишом приволом Њег. Височанства Кнеза Господара Николе I изаслао је године 1867. једно повјеренство, у лицу: протођакона Филипа Радичевића, и сенатора Риста Бошковића, да: „прегледају све потребе црквене и да напишу сва двијима и недвијима добра која цркви принадлеж“<sup>\*)</sup>.

Па видећи, из поднесеног му извјешћа, да су приходи манастирски доста знатни, разјаснио је калуђерима: какву би заслугу стекли за домовину, кад би чисте манастирске приходе на олтар просвјете приносили. С тога су обзира калуђери у својили његов приједлог и ограничили себе с неопходно нужним дјеловима имовине. Земље манастирске, што за своје потребе нијесу задржали, дали су под владиним надзором народу: на кесим (т. ј. под најам) те их с мјесним заступницима владиним: надгледају, новце скужавају, и од њих за годишње издржавање на сваког јеромонаха заустављају по 150 зл. талијера, на игумана и архимандрита сразмјерно толико више, а преостатак прилажу олтару просвјете. Ови приходи помогоше витешкоме препородитељу Црне Горе Кнезу Господару, да на скоро закити богохраниму своју државу са 56 основнијех школа.

Али граница му за њен развитак није била јенархија, него га је морилч брига за просвјетни напредак браће изван њеног опсега<sup>\*\*)</sup>. И својим упливом у Ру-

<sup>\*)</sup> В. пис. Сен. 9. Новем. 1867. год.

<sup>\*\*)</sup> О томе нека служи као довољно свједочанство: писмо опшества подгоричког, које од ријечи до ријечи гласи: „Ваше Високопреосв., милостиви Архиепископу! Право-

сији и Србији чинио је, те су многи ђаци добили више образовање, којијем служеше и служе, и себи и Српству на корист и славу.

\* \* \*

Када оно 1875. год. благословена српска пушка у Невесињу пробуди Европу и навјести будућност српску, тада се на Цетињу основа „Добротворни комитет“. Ш њиме је тијесно спојено име Иларионово, јер је он био његов предсједник.

Комитетова жива дјелатност у велике је олакшала муке обескућеној српској сиротињи Само из славне братске нам Русије дошло му је до 100.000 рубаља за подјелу херцеговачком и црногорском народу. Одјек пушке доброгласнице загријао је особитом радошћу српски народ гдје га год има; он је вјеровао, да ће му се из те борбе извити на високо и придружити славама једна нова слава, али је и знао колико ће муке и крви стати браћу нова српска слава, па се је патјецао, да јој помогне оним, чим му је дозвољено било; мјеште мачем и десницом: тешко зарађеним новцем, одјелом и мелемом за љуте ране.<sup>\*)</sup> И ови приходи чине

славна општина подгоричка са особитим задовољством радује се, што је В. В. Пр. дозволило послати нам учитеља г. Димитрију Радетића, Вашег сестрића, при том радујемо се што смо се удостојили Вашег Архиепископа. писма добити, зато Вам благодаримо као Архиепископа, српске цркве и надамо се да ћете нам свугдје у помоћ бити као добротвор и велики пријатељ нашег народа.

Православна општина, В. В. Преосвешт., примила је Вашег сестрића с радошћу, и одредивши му половину плате које добивамо од Високослане Русије, а при том одредили смо Захарију Радетићу, (мислим да се је писцу овога писма овдје украда која ријеч), будући пак нам су од потребе два учитеља за нашу дјецу, која се обучавају у овој општини, јер је број дјете велик, а при том г. Радетићу придали смо од цркве 500 гроша, то се пак обраћамо и препоручујемо да нам г. Радетићу изволите извадити помоћ од миле нам отаџбине Црне Горе, или да му Ви од куд друге помоћи дате; јер је Вам познато да ова наша општина врло сиротна, у стању није више дати, а г. Радетић се примио за учитеља подгоричког на захтевање правосл. општине па ма и за малу плату, само да буде напредак наше дјете.

К Вама се још и то обраћамо, да нам задовољите школске потребе, које буде Ваш сестрић захтевао. Препоручујући се и припадајући кољенима Вашег Преосвешт. и љубећи Вашу св. десницу јесмо на свагда Вами вјерна чеда, у име цијеле општине подгоричке, јесмо и јесмо, најпонижнији слуге: У Подгорици 25. Августа, 1873. Парокољ П. Захарија Поповић, Лука Ненезић, Браћа Гвозденовићи, Васо Ђорђин Ђук, Глиго Радовићи, Арсо Радичевић. Јако Бошковић.

<sup>\*)</sup> Да моје поштоване читаоце потсетим на оно одушевљење српско, доносим овдје писмо митровачког женског одбора, које је митрополиту као предсједнику са лијеним прилогом за мученичку браћу стигло. Гласи:

„Његовој преузвишености г. митроп. Илариону, пре-

знатну цифру, с којом је комитет савјесно располагао. Свакоме његовом члану, за поштовања достојни рад, припада велика заслуга, па се једна, са пуним правом, прибрана митрополитовим заслугама.

А кад заграја Ловћен, и одазва му се сестра Авала, да заједнички стрижу крила Оркановој дјечи, те кнез господар Никола I. с Цетиња с војском оде да тражи земље Душана, и брани их сабљом Ивана, пра-

сјед. „дрвеног крста“, на Цетињу. Српски соко одлето је са свога гњезда, оставио је голуждраве тиће судби својој и похитао је на сусрет коњу своме, да му подејече крила, која су од Косова хладовину на његово легло бацала, а утамани ноге које су Душановој круни крет одтргле а алем-камење покрајине српске обојадисале крвљу онога народа, кога је само тај символ сјајне прошлости од коначне пропасти спасао: улијевајући му наду у двајајућим часовима, тешећи га слободним данима, а челичећи га у оудудним тренутцима.

На први глас пушке Невесињске покренуше се прногорски соколови са својих мјеста, па мало касније натегнуше убојите стријеле, повадише крваве мачеве из корица и улеташе злосретној итици под крила да уклоне браћу и сестре своје, док се јуначки мегдан не подијели.

У тој неједнакој дуготрајној борби, божјом вољом, вапајем косовских жртава, и задњом молитвом на коцу издишућег Србина, тронути и усхићени Пригорац почини од постанка љуцког до данас непамћена јунаштва, обори прној земљи азијацку аждају, ал мораде и мора педадирати задане јој ране, док се то мртво тијело не распадне, и загушљиви ваздух светим крестом и благословљеном богојављеном водом не очисти.

тио га је и благосиљао митрополит Иларион:

„Пођи с Богом господару,  
Ти на мегдан том варвару!  
Бог ти срећу кнеже дао  
Те душмана савладао!“\*)

Војску је одушевљавао за њен узвишени тешки позив, лијепијема ријечима које су на њу благодетно утицале.

И тако се препуни народом то јуначко гњездо, потрошише се сабрани плодови марљивих руку, надође осјетљиво доба, да нема соколова на огњашту, а наступи вријеме, ће је сваки поштоватељ тих хероја и непован обеван настојати око тога, да се њихово свето дјеловање не поремети, преузевши на се бар старање о заоставшој и придошлој сирочади и нејачи.

И ми цијенећи, уважавајући, и дивећи се тој ријеткој свијетској појави: дјелима Обилићевих потомака, која нам оглашују опће васкрсеније и ослобођење српскога народа, доприносимо мале али миле даре Вашој Преузвишености, да их светом руком подијелите међу чељад оних јунака, што са јатаганом у десници сав свијет изненадише и свијетлом књазу Николи још за живота радост приуговисше, јер дочека покој својој души, „та Србин није више роб.“

Митровица (Сријем) 9. (21.) Децембра 1877.

У име женског одбора:

Марија Панаотовић, председница, Анастасија Суботић,  
Софија Димовић, Љубица Кулић.“

\*) Сјев о битки на Вучијем долу, од Радоја Рогановића

(Наставиће се).

## БЕСЕДА НА СРЕТЕНИЈЕ.

Говорио у Старо-Бечејској цркви

Младен Јосић, свештеник.

Православни хришћани! Кроз дуги низ векова, кроз густи мрак старо-заветног живота светлוצале су звезде пророштва о богоданој речи — посланства спаситељевог. У страсти мантијој, у својству светском — лаког заборава, већ да се изгуби богодани обећај, да ће доћи са неба послан спаситељ, да избави, да приведе људе путу углачаном, који води царству неба, царству истине, царству благовања вечним животом.

Једног дана у часу ноћне тишине лик анђелски запева песму: „на земљи нека је мир.“ Звезда једна с истока покренула лёт и привукла пештери једној мудраца три и синове ноћне, звездарства зналце — пастире.

На доглед богатства народа Јудејског, сиромаштву привукло небо људе те, да траже посланство Божије. И док је богатства и раскоша жар тражио спаситеља по путевима пута свог,

нашло га сиромаштво, вера очувана у божански спас, чисто срце — у јаслама пештере Витлејемске.

Те ноћи родио се Богом обећани спаситељ света.

Успомену ту прославила је наша св. православна црква пре 40 дана појући Рођењу Христовом песме милопојне, сладећи успомену „на земљи рођеног цара небеснога.“ И у домаћој цркви вашој, у домовима вашим пре 40 дана упалисте и ви сред бела дана, сред сунца Божијег воштаницу свећу, не би ли вам успомена на звезду ноћи Витлејемске сјајнија била од сунца Божијег дана Божићнег. И богатство и сујету и раскош заборависте на Божића дан, па сте знамењем сиромаштва, сламом посули собу вам најчистију, не би ли вам око видело јасле Витлејемске. И шта вам све не би душа побожна учинила на Божићни дан! Та то је слава жи-

вота, а ко се не радује животу богоданом! И ја бих вас и данас са овог светог места водио по путевима сјаја животног, у ком би вам се душа радовала, да ме догађај у данашњем празнику не опомиње, да се животу телесном указује сред сјајна сунца мрачна ноћ — смрт.

Православни хришћани! Ја ћу вас данас одвести са мислима на 40 дана после рођења Христовог у храм Јерусалимски, који сазида побожност за дочек спаситељев, као што и ваша побожност сазида овај лепи храм Божиј за славу Спаситељеву. Мајка Божија на рукама својим унаша младенца Исуса у тај храм, на вратима дочекује га један старац. Знате ли ко беше то? То је праведни Симеон, коме је Бог обећао да неће умрети, док не види на земљи обећаног Спаситеља. Узео га на руке и чим осети дах младенца, живот му се гроба зажели и глас са усана прелети: „Господе, сад отпусти е овог света слугу твога по речима твојим с миром, јер су очи моје виделе спасење твоје.“

Ето, то је у кратко речен догађај данашњег празника, који ми овде данас са црквом православном прослављамо.

Јел-те да је то узвишен догађај, то је сретеније младости и старости, сретеније живота и смрти. То су два одојчета рођена од оца небесног; једно се зове рођење а друго смрт. То су два одојчета из крила оца небесног; но ипак колика разлика између њих. Рођењем улазиш у живот, у светлост сунца Божијег, да те греје у благовању чара земљиног; а смрћу улазиш у хладан гроб. И ви ћете у заносу земаљске среће помислити: Нису то два одојчета оца небесног, рођење и смрт, то су два непријатеља, који се никад здружити и заволети неће, јер ко би у животу зажелио смрт, ко би хтео са пригревице сунца Божијег сићи у мрачни хладни гроб.

Хоћу ли за то примера да тражим међу нама; хоћу ли да питам оца и мајку: јесу ли вољни оставити децу своју и поћи у загрљај гроба леденог; хоћу ли да питам пупољак живота — бујну младост, би л' хтела поћи у гроб саморани; хоћу ли патника и прогоњеног, хоћу ли себе да питам, да кушам живот, би л' хтео куцати на врати гроба? Не, не браћо, нећу ја са овог светог места међу нами тражити примера. Наш живот не може бити пример за благу смрт, јер се може бити још ниемо приуговорили, можда се још нисмо сви измирили, опростили један другом, можда се још нисмо покајали,

можда још нисмо са себе спрали злобу, мржњу, освету. Можда смрт неби затекла живот наш у делу праведничком, а тешко оном, кога смрт затече у греху окаљаног!

Потражимо ми примера за узвишену и благу смрт у животу, на који се већ спустила мрачна ноћ. Добро дођосте, данас у свети храм Божиј, баш кад нам Бог даје узвишени пример обилате утехе са успоменом на праведног Симеона, који мирном савешћу и жељом у гроб полеће молећи Бога, да га отпусти са овог света. И помислићете ваљда, да за то гробу тежи, што је изнемог'о старац, што му је живот можда додијао. Не — његова је душа мирна, жеља за гроб бујна за то, што се у данима живота свога често сећао смрти, да му може из ненада доћи и живот је свој удесио тако, да би свагда приправан био о животу своје суду Божијем одговор дати, да би свагда кадар био дела своја саморана оставити на углед свету, да служи примером у богоданом земаљском животу. Ко тако оставља живот телесни, тај живи духовно вечно, тај слави вечно славље поменом вечне наше хвале и признања, а наградом Божијег милосрђа.

Мало је њих који у животу на последњи час помисљају; драг и уживање овога света не да тој мисли приступа. Пуста жеља прескаче мир па трчи у загрљај наслади — страсти мавитој, к'о дете мало што трчи са рухом чистим у блато, међ прашину вихора бесног. Ја вам видим лице, са њега читам како би ми довикнули: Ох, како волим живот и наду његову, трч'о бих за њима у трку журбе највеће. А ја вам велим: Не трчите за надом варљивом, са њом се човек вара и лута к'о путник по путу незнаном и уморан најпосле клеца под теретом очајања тешког. Идите путем извесним, на чијем раскршћу стоји прст Божиј к'о кажи-пут путу живота нашег. У путу живота пролазићете кроз један врт, у ком су леје, — гробови ископани и у њему дознаћете: да је једног дана моћнога краља са престола краљевског позвала смрт, да сиђе у мрачан гроб, а дела своја да остави саморана пред судом Бога и људи; другог је дана позвала опет најхуђег сиремака, да га једним загрљајем са краљем земља обгрли. Знамо ми сви за моћни позив смрти, па баш тим се чудом чудити морам, што човек ретко мисли на њу, па у забраву грамзи за благом, злоби, мрзи, клевета,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

убија а зна да ће једног дана смрт и незвана збуцати на врати' живота његовог и тада нема више поправке, нема кајања, нема опроштаја, доцкан тада биће све.

На сретенију са мајком Божјом и младенцем Исусом; на сретенију са праведним Симеоном; на сретенију младости и старости; на сретенију добрих и рђавих дела погледајмо један другог отвореним срцем и запитајмо се пред лицем Бога живог, јесмо ли на путу, који би нам у свако доба донео блажену смрт, да би могла дела говорити саморана у име живота нашег?

Морам признати, да бих радије овде ућутао но што бих испитивао дела и путеве наше, јер ако запитамо цркву православну, ту одбрану и утеху нашу кроз толико тешких векова, одговориће нам: Моја ме деца напуштају, у корову немара руше ми се стубови најлепши, изидани верношћу народа Српског, ког сам ја водила у данима тешког искушења лепшој будућности, па ја плачем на рушевини стуба ми најлепшег, над немаром народа Српског. Запитамо ли народ пак, одговориће нам: Рањен сам и ожалошћен злбом, раздором и себичношћу синова својих; запитамо ли седега старца што рони сузе, одговориће нам: Због неблагодарности деце и унуцади своје; запитамо ли суседа, брата или при-

јатеља, је ли задовољан у друштву другара својих, одговориће нам: Често сам ожалошћен, увређен, окаљан. Питајте, где је становник оне куће, одговориће нам: Иселио се, упропастио га ближњи његов. Што трче она мала деца боса и нага по зими љутој, казаће нам: у пићу, у беспослици отац проводи им дане. Што се искупише код куће оне? Не питај: Убијство! Што се бије у прса она њежна мајка? Терка јој бацила под ноге стид, одбегла од мајке рођене! И к'о би смео још даље питати, шта се све данас не догађа. Можда би нам се на сваком кораку по нешто мрско и тајанствено дошануло, можда би прошавши кроз страховите путеве овога света повикали: Близу је пропаст!

Ви не ћете пропаст; па ако вам је живот наилазио на пороке те и друге, а ви се вратите раскршћу, где је прет Божиј кажипут путу живота вашег, сетите се, да је на крају пута тог „смрт,“ која ће донети пресуду делима живота вашег и од те ће пресуде важити вечност живота вам, пример дела ваших, — блажена смрт.

Ја вас отпуштам на пут тај молитвама службе данашње, благословом Господа и Спаситеља нашег Исуса Христа а примером праведнога Симеона, нека вас прате у век векова ваших. Амин.



## ЗАВИСНОСТ ПРАВСТВЕНОСТИ (МОРАЛА) ОД РЕЛИГИЈЕ.

С руског превео Ђорђе пл. Вота, свештеник.

(Наставак).

**М**артензен истину вели, кад каже, да песимизам консеквентно изведен до коначних резултата, био би апсолутно сумњив. Оно истина могу пригрлити поједина индивидуа таки скептицизам, и могу се њиме питати, али само човештво не може то никада са свим задовољити. Не само да се увек и непрестано косе обранбене и стварајуће силе са силама, које уништавају, не само да увек има на земљи живота, нагона к животу, жеља и тежња за живот, без да се пита зашто и чега ради? — већ пре свега и у дубини човечија срца постоји жива свест, уверење, да страдање и смрт није последња целј живота — живи тврда нада, да ће човек најпосле имати удела у највишем благу и

да шта више цела огромна породица човечија може имати бољи свршетак живота.

Могу најпосле мислити, да песимизам није баш са свим неспособан да одреди правилно нравствено учење с тога, што он енергично утврђује противност између идеализма и реализма, што осећа жаоку бића и правилније него оптимизам схваћа прави положај нарушене хармоније.

Али када он занесен тако далеко иде, да саму жељу за бићем и животом назива првобитним злом а одрицање таке жеље — правом добродетељи — онда сваки има право да запита: па где још има места за нравствену делатност?

Онда по томе — требало би признати потпуну нравствену нерадиност за највиши

WWW.CPKI.S.RS  
УНИВЕРЗИТЕТСКА  
БИБЛИОТЕКА



степен правствености, — даље, својевољно одрицање и уклањање од света, избегавање прописаних правствених дужности према себи и другима, и најпосле самоубијство не само духовно, морално, но и физичко, треба сматрати за највиши степен правствености. Е. Хартман, познати песимиста, велп. да већи део добродетељи сматра као инстинкт и тврди, да обично само егоизам служи као једини активни покретач човечијег делања, и да се човек мора претходно спремити за самопрегорење, пре но што поникне у њему правствена свест, те по томе песимизам који учи о том самопрегорењу, јесте основни стуб етике. Но против тога можемо споменути речи Симера из његове брошире „Песимизам о правоучење“: „Не самоодрицање већ равнодушност јесте пут к храму правствене свести по Хартмановом мишљењу, јер ако се ја одричем свега само за то, што ми је све досадно или ако сам више незадовољан него задовољан, дакле ако нема за мене никакве привлачне снаге — то онда није самоодрицање, већ равнодушност, губитак пријемчивости.“

Једно од најмодернијих гледишта на правственост у наше доба јесте без сумње оно, по коме је основ и потстрекач правственом човечијем животу не религија, већ друштвени инстинкт у човека, признање солидарности свима људима — другим речима опште човечије добро. Тај морал — тако звани морал солидарности, кога енергично заступају не само многи савремени филозофи, већ још више савремене публицисте — ово вели и налаже: „Чини оно што служи на добро целом човештву, а избегавај оно, што може шкодити томе добру!“

На питање, шта је добро? — исти морал одговара: Добро је оно, што — пошто га сви усвајају — може створити повољне услове за опстанак рода човечијег. На питање, зашто треба чинити добро, а избежавати зло? овако нам одговара поменути морал: За то треба чинити добро, а избежавати зло, што друкчије не можеш чинити; јер нагон, да одржиш род, лежи у нагону да очуваш себе (самоодржање).

Најпосле на питање о награди за прав-

ствени живот, поменуто учење упућује појединца (човека) на његов одношај према роду човечијем као дела према целици: Ти си — вели тај морал — само део целине, која се зове човештво, те како си ти део човештва, то његова величина и напредак јесте и твој напредак, његово страдање и твоје је, цветање и напредак човештва твој је рај, а његово опадање и страдање твој је ад. То су основе тога правственога учења солидарности, које се сада врло јако распростире.

Шта можемо рећи против таког учења?

Справедљивост иште, да пре свега приметимо, да распрострањење тога учења у наше доба без сумње служи на част савременом друштву бар у том смислу, што претпостављање опће-човечијег добра грубим и суровим егоистичним интересима личности, без сумње много више стоји у правственом одношају него морал песимизма и материјализма, те уједно сведочи о значајном правственом развоју савременог друштва. Но при свем том, не може нам се на ино, а да не приметимо овде оне битне недостатке који не достају том учењу у самој основи. Управо по учењу о правственој солидарности целог човештва, виши идеал и коначна циљ правствене делатности налази се у опће-човечијем добру. — Али које је то опће-човечије добро? Потпуног и одређеног одговора на то питање не ћемо добити ни од једног од толиких савремених проповедника морала солидарности, а истину да кажемо — и не надамо се, да ћемо икада моћи добити одговора. Свако доба, сваки народ, па и сваки човек представља себи идеал живота, срећу и разноврсно благо у бесконачност. Историја нам сведочи а свакидање искуство нас учи, да појам друштвеног добра има субјективни карактер и зависи од врло разних, већином непостојаних и променљивих услова, на пример — од склада историјског живота народа, од националних особина, од степена његова развоја и т. д. Пита се, како се може човеку предлагати тај са свим нејасан појам, као постојано руководство у правственој детатности? Разуме се, да правственост, која потиче из тако несталног извора, не може се од-

ликовати сталношћу већ ради самог характера свог, не могу је усвојити сва времена и сви народи. Но осим те очевидне неспособности морала, основаног на појму опћег добра, има се споменути још тај недостатак, по коме се мора тај морал признати као са свим непрактичан, који се не може применити у обичном животу. Искуство нас учи, да није само могуће радити, већ врло често човек баш ради са свим противно друштвеном добру — интересу тога друштва, у чијој средини живи и с којим је најтешње скопчан, — шта више ради баш на штету друштвеног добра, које више или мање јасно и тачно одређују друштвена правила. И тако видимо с једне стране, да је историја сваког човечијег друштва препуњена преступима против друштвеног добра, које је јасно и тачно назначено у друштвеном законодавству, те по томе јасно и приступачно свима и сваком; — с друге пак стране још у већој мери препуњена је таким преступима против истог друштвеног добра, које не може предвидети никакво па и ни само најтачније законодавство и које баш с тога друштвени закони и не отклањају, и ако у исто доба цело друштво и сваки поједини члан истог јасно види несагласност таковог делања са појмом општег добра. На такве појаве у друштвеном животу, које се налазе свагда и свугде, морамо нарочиту пажњу обратити с тога, што исте (појаве) са свим јасно откривају двојаку неспособност морала друштвеног добра према људском животу. С једне је стране јасно, да идеал друштвеног добра — кога схваћа у доста тесногрудом смислу опћег интереса познато друштво у

реченој држави — свагда се показао тако нејасан и неприступачан, да друштво поред свију напора, да потање нацрта свој идеал, не може никада то са свим постићи; те по томе у том идеалу поред све привидне савршености, ипак има места, где се може угњездити и делати лични егоизам на штету друштвеног добра тако, да само друштво осећа на себи повреду од тих егоистичних утицаја, но нема средства, да их може јасно приметити са гледишта свога идеала. С друге стране факт, — да захтеве опћег добра, ма да су најјасније одређени, непрестано узнемирује утицај егоистичних побуда, — сведочи нам, да чувство опћег добра нема баш никакве моћи у борби против егоизма. А та немоћ није нека времена, случајна појава, која би се могла разјаснити каквим временим условима друштвеног живота, као на пример slabим просвећењем, као што веле проповедници морала солидарности или ненормалним — социјално-економским одношајима савременог друштва, како веле социјалисте. На против, немогуће је толико доказа дати, да ће с развитком просвете, уништењем битних облика друштвеног живота — са свим подривен бити и лични егоизам и да ће чувство опште човечије солидарности постати опћим и јединим извором делатности за свакога. Човек као чисто природно суштаство без икаквог надприродног освећења јесте искључиво егоистично суштаство, без икаквих виших побуда и комбинација — као и свака друга животиња. По томе једини потстрекач у раду његову може бити само чувство самоодржања, чувство личног егоизма.

(Наставља се.)

## КЊИЖЕВНОСТ\*).

### Карловачко владичанство.

Прилог к историји српске цркве. Написао Манојло Грбић, катихета и професор српске учитељске школе у Карловцу. *Књига прва*. Карловац 1891. Штампарија Карла Хауптфелда. Стр. XII и 318. Цијена 1 фор.

50 новч Књига се добива код писца у Карловцу (Karlstadt) у Хрватској.

Писац ове књиге, г. Мане Грбић, сретан је, или боље да речем, заслужио је срећу, да „насоп“ књизи његовој потпише *најстрожи, најозбиљнији* наш историк, г. архимандрит *Илари-*

\* По овлашћењу и дозволу нашега сурадника, г. проте и професора *Јована Вучковића*, доносимо и за наше читаоце ову оцену, која је прво изишла у 8. броју задарског листа „Српски Глас“ од год. 1891. Уреди.

он Руварац. Са његовим одобрењем послао је г. Грбић књигу своју у свијет, те ће је наравно свако и срести онако, како то доликује штићенику г. Рувараца. И сâм сам је тако срео, пригрлио и прочитао; па ево ћу и читаоцима овага листа рећи и повјерити, како се забавих са том нашом књигом.

За зграду историје нашега народа тек се сијече и приправља грађа, ломи се камен, теше и приправља. Господин Грбић се при том послу баш јуначки поднио. Просто му било, што нас је преварио, кад је полазио у густу планину, говорећи нам да ће прикупити нешто ситније грађе, да ће писати о „карловачком владичанству“, а то значи, да ће почети негдје у половини XVIII. или можда с краја XVII. вијека, кад је установљено владичанство карловачко-зринопољско. Проста му била та пријевара, кад је онако вјешто и онако истрајно превалио грдни пут, не само кроз карловачко владичанство, већ и кроз Босну, Малу Влашку, Славонију, залијетајући се и у Далмацију, а све кроз мрачне гудуре с коња XV. вијека, кроз цио XVI и XVII. вијек. У тим вјековима нема „карловачког“ владичанства. Ма оно је у утроби тијех вијекова. И писац раздире ту мрачну утробу, и ви гледате како се оно ту зачиње, јача, сазријева, рађа, расте и развија. Требала би само још географска карта сваке перијоде у томе развитуку, па би код пошљедње перијоде задовољно рекли: и ето тако постаде карловачко владичанство! Но чега нема, то замјењује пишчева јасност и прегледност.

Мени се чини, да је највећа заслуга г. Грбића баш у томе, што је прикупио разбацану грађу и расуто камење, из кога је саграђено карловачко владичанство. Сад слободно нек пита ко год хоће: од куд српско владичанство на хрватској земљи и какви су то Срби у краљевини Хрватској? Нека пита, али му је г. Грбић спремио одговор мушки, достојанствен и озбиљан. Он је саставио крштеницу, на по се за Српство у пространом карловачком владичанству, у којој се крштеници са свијем разговјетно доказује: овај је рој долећио испред буре у вашу земљу, и ви сте га примили, онај сте к себи звали; овај сте молили да дође, онај сте на силу довели.

Врло мучан је био посао г. Грбића. Дођеш до каквог сеоца у Лици, Крбави, Приморју или Банији, на питањ: од куд то село; а он ти

одговара: том и том приликом, те и те године доселило се из овог и овог краја Писац те довео у крај старосједилацъ, чистијех Хрвата, и ти гледаш како кукавни свијет бјежи са спахијских земаља, видиш те земље пусте и опет гледаш како се по тој пустињи дижу плетене колибице, како се по њој шири чиста српска печа. По свој прилици не ћу слагати, кад речем, да данас по најбоље знамо кад се Српство насели у крајеве, о којима писац пише. А да то знамо, његова је заслуга, или бар велик дио те заслуге његов је.

Већ по ономе, што сам до сад напоменуо, може се свако увјерити, да је оквир радње пишчеве врло простран. У њему није само слика јединога „карловачког“ владичанства. А да је и то, било би доста. Та у карловачком владичанству живи преко 300 хиљада православних Срба!

Па није у његовој књизи само црквена историја, и ако нас писац и опет вара, говорећи, да је труд његов само прилог за историју српске православне цркве. Сеобе већ нијесу црквена историја, уједно устројство и уређење досељеног народа такође, а сва црквена историја уједно је и историја народна. Љута борба за цркву била је уједно и борба за народност; гдје је црква подлегла, и народност је пропала, — ено за примјер Жумберка!

Лијена врлина пишчева јесте објективност. Он је одушевљен за свој народ и за своју цркву; који пут се то одушевљење претвара у живу жеравицу, али га ватра одушевљења не заноси, он не постаје шовиниста. Рекао бих да је то плод благослова, ког му даде синодално изабрани и превишње потврђени владика вршачки г. архимандрит Руварац. Његова рука креше и поткресавала све што му само под њу дође. А ко да му то за зло узме?! Та ваљда не ћемо своју историју градити трњем и коровом! И како га они вјешто скресаше издачке на корјену историје Срба у Варајдинском генералату. Прије 150 година био је дарезљивији сирам нас царски аудитор Колнер, него ли данас што је г. Грбић и његов опрезни учитељ. Док сам још ђаком био, читао сам извјештај тога аудитора, ког је поднио царском генералу Хамилтону и царском комесару принцу Хилдбургхаузену. У томе извјештају спомиње се већ половином XV. вијека, па још и прије битке Мохачке, сеоба Срба у потоњи варајдински генералат. А г. Гр-

бић вели : то је лаж, прва сеоба била је касније ! Он не вјерује Колнеру. За чудо, није му хтио вјеравати ни предеједник дворске депутације гроф *Коловрат*. Бар тако је писао народни пленипотенцијар *Оренги* 26. фебр. 1751 из Беча у Карловце. Коловрат рече, да је тај извјештај састављен *absque legali interpellatione partitis adversae*. А ево му не вјерује ни г. Грбић.

Знао сам да Срби доказиваху, да су *марчанске* владике, све до *Павла Зорчића*, били *православни*. А знао сам да их други убрајају у *унијате* Писац пристаје уз ове. И доста згодно рјешава то протусловље. Он збиља није шовиниста.

Ја сам се радовао овој књизи, као што ће јој се сваки Србин радовати. У тој мојој радости није ми ни на уму било тражити у њој погрјешке. Јест ми се учинило, да г. писац можда и предалеко иде у тежњи својој за објективношћу, а на рачун Срба у Вараждинском генералату. Рекао бих, да је мало пренагљено, кад писац вели, да је на богојављенском сабору крушедолском 1708 (на стр. 265 забиљежена је година 1608, као година тог сабора, но очевидно је то штампарска погрјешка) „*установљена самовласна Српска Архиепископија, односно Митрополија, са столицом у Крушедолу*“ (стр. 263), — јер 1710. године потврђује пећки патријарх Калиник Софронија, те му даје благослов и власт, да се назива први митрополит и да поставља за епископе оне, које сабори изберу. Можда је ту установа *самовласне* митрополије. Но *Швикер* вели, да се министарска конференција у Бечу још 1734. године бавила питањем : не би ли српском народу у Ћесаревини требало поставити посебног патријарха (*einen eigenen Patriarchen*), као што је био архиепископ Чарнојевић, који се из Турске овамо преселио.

При томе Швикер увјерава, да је *шек 1741.* године коначко избрисан пасус из заклетве карловачких архиепископа, којим су се заклињали на *пошчињеност* пећким патријарсима. А то некако не иде у прилог горњем датуму о „*самовласности*“. Допада ми се племенита намјера пишчева, са којом истиче како је наше старо свештенство *добро и у сваком изобиљу* живјело (стр. 279). Ако њихове патничке кости не изједа рђа оскуднога живота, мени није криво. Али рекао бих, да је лукава комисије сењског бискупа, а на основу њезиних ријечи говори писац о томе, описујући изобиље у коме као да пливају наши свенитеници, хтјела мјеродавне факторе подстакнути да се боље дотира римокатоличко свештенство по Лици и Крбави. А наши су попови по свој прилици једноудили, као и данас ! На страници 219. спомиње г. писац, да је 1655 долазио у карловачки генералат „неки“ егзарх пећког патријарха Гаврила I. Имена му не спомиње. А можда је то био онај *Неофити*, који је 1653 долазио у Марчу са презвитером Димитријем. Тога *Неофита* писац не спомиње.

Но све су то ситнарије спрема грднога труда и великих заслуга госп. Грбића, који је овом књигом збиља диван споменик подигао покојном владици *Теофану*, са чијом је лијепом сликом књигу своју и украсио.

О начину причања пишчевог није ми потребе ни говорити. Разговијетан је, слadak је. Та ми га познамо по „Тржићкој унији“ у „Истини“. Само нек му благи Бог даде добре воље, здравља, мира и спокојства душевнога, а увјерен сам да ће нам се он пожурити и са *другом* књигом овога свога дјела.

У *Задру*, на дан св. Симеона мирошочивог.

Ј. Вучковић.

## ЛИСТАК

### Б Е Л Е Ш К Е.

(Бављење српског патријарха у Новом Саду.) Његова Светост патријарх Георгије Бранковић стигао је у уторак 5. марта о. г. у Нови Сад ради преузимања управе над бачком епархијом. На жељезничкој станици дочекали су св. патријарха : новосадско свештенство и изасланици

срп. црквене општине и наших виших и нижих српских школа, па су га допратили у владичанску резиденцију. За тим су учинили своје подворење Његовој Светости : свештенство, одбор црквене општине, професорска колегија срп. велике гимназије, учитељи више девојачке школе и нар. основних школа. После тога одржана је

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

пре подне седница епархијског административног одбора под председништвом патријарховим. Сутра дан 6. о. м. држана је седница епархијске консисторије опет под председништвом Његове Светости. Св. Патријарх вратио се тога дана после подне у Карловце у своју резиденцију, а кад буде потреба изискивала долазиће по који пут опет овамо ради вршења епархијске управе. О радњи епарх. консисторије и административног одбора донећемо извештај у броју што долази.

(Збор мохачког протопресвитерата.) Пошто се оназило, да црква и школа народна у мохачком протопресвитерату због материјалне оскудице пропадају, то су посланици на срп. народно-црквеном сабору истог протопресвитерата: Јосиф Јагић, адвокат у Мохачу, и Стеван Михаљчић, парох у Кишфалуби, сазвали општи збор, да се поразговоре и споразуму о бољитку цркве и школе. Збор се састао у Шиклошу 14. фебруара о. г., а на њему су биле заступљене 24 општине. Председавао је збору Стеван Рајковић, парох шиклошки. Збор је текао у најлепшем реду и на њему је усвојена *предшавка*, коју су саставили горе поменути посланици и у којој је верно представљено жалосно стање цркве и школе у мохачком протопресвитерату, *те се умољава српски народни црквени сабор за материјалну поштору*, да би се тиме у Барањи одржала црква и школа српска усред туђег елемента, и да би се подигао просветни напредак тамошњег српског народа.

(Рукоположења.) Његова Светост Патријарх рукоположио је у Карловци дне 2. марта о. г. Кувевдинског јерођакон О. Јустина Којића за пресвитера, и сврш. богослова Бранислава Поштића из Сомбора истог дана за ђакон а сутра дан за пресвитера.

(Избор гимназијског патрона) обављен је у Карловцима 3. (15.) марта о. г. од скупштине, коју је Његова Светост Патријарх ради попуњења једног упражњеног места у патронату срп. вел. гимназије Карловачке из местног грађанства изабрао и сазвао. Избор је руководила сама Његова Светост као председник, у присутности 19 бирача и патронатеког актуара протођакон Опачића. По обављеном тајном гласању проглашен би г. *Исидор Тирић*, цркв. нар. тајник, за изабраног члана патроната.

(Вероисповести на земљи.) По спису „Le globe terrestre,“ што је издан за прошлогодишњу

паришку изложбу, има на земаљској кугли 1483 милијона људи. Од тих је по вероисповести: *хришћана: римо-католика* 299 милијона; *православних* 88 мил.; *арошестаната* 131 милијон. *Изришћана* има 8 милијона. Најраспрострањенија је вероисповест *будизам*, који има 486 милијона следбеника у Кинеској, Тибету и Индији. *Мухамеданаца* има 171 милијон; а *Браманаца* 139 милијона. Све остале вероисповести броје 223 милијона последовалаца.

(† *Фрања витез Миклошић*), доктор философије и права, велики учењак, професор бечког свеучилишта и славни словенистичар — преминуо је у Бечу 23. фебруара (7. марта) о. г. после дужег боловања у 78-ој години старости своје. Родио се 8. (20.) новембра 1813. у месту Радомершчаку код Лутенберга у доњој Штајерској. Свршио је философију и права у Грацу, где је г. 1837. постао професор философије. Затим је у Бечу постао доктором права. Ту се по наговору филолога Копитара ода филолошком књижевном послу. Г. 1844. постане књижничар у бечкој дворској библиотеци, а г. 1850. буде именован за редовног професора словенистике на бечком универзитету. Са свога огромног и врсног рада признат је био и одликован на све стране, те је постао чланом многих учених друштава. Између осталих друштава био је и члан српске краљевске академије и почасни члан „Матице српске.“ Пре пет година стављен је у мир. Написао је силне књиге и учене расправе, у којима је расправљао о језику и књижевности свих Словена. Био је велики пријатељ Срба и општио је радо са српским књижевницима, нарочито са Вуком Караџићем и Ђ. Даничићем. Код њега су изучили словенистику многи наши припознати филолози, као што су професори Јован Бошковић, Јован Живановић, А. Сандић итд. Миклошић је врло много дела написао, а међу њима доста и таквих, која се тичу нашег језика, наше цркве и наших књижевних споменика. Наводимо овде неколико његових дела по имену: „Vergleichende Grammatik der Slavischen Sprachen, 1852—1875;“ „Lexikon paleoslovenico-graeco-latinum;“ „Slavische Bibliothek, oder Beiträge zur slavischen Philologie u. Geschichte;“ „Lex Stephani Dušani“ (Душанов законик); „Apostolus e codice Monasterii Šišatovac, palaeoslovenice,“ итд. Поред римокатоличког свештеника говорио је и унијатски свештеник јектенија на старословенском језику,

а ђави из рушњачког унијатског семинара певали су црквене песме по источном обреду. Покојнику у славу говорио је на гробу др. В. Јагић, професор бечког свеучилишта, који је после Миклошића постављен на катедру словенских језика и књижевности. Нека је слава од нас Срба и свега Словенства великом учењаку Миклошићу!

(Неколико речи о кардиналима у римској цркви) Поводом смрти арцибискупа загребачког Јосифа Михаловића, који је као арцибискуп и кардиналом био, нека нам је дозвољено рећи коју о кардиналима у римској цркви. — При крају шестог века износио је у римској цркви број кардинала — пресвитера 28. А у деветом веку видимо већ и кардинале — епископе, који добише године 1059. право да бирају папу, које је право проширено године 1179. у толико, да су при избору папе учествовати могли сви кардинали без разлике јерархијског степена — ордо — у коме су се налазили; дакле: и кардинали — епископи, и кардинали — пресвитери и кардинали — ђакони, каквих је тада било у римској цркви. Папа Сикст V. повисио је године 1586. број кардинала у римској цркви на 70, од којих беху 6 кардинала — бискупа, 50 кардинала — пресвитера и 14 кардинала-ђакона. Ретко је, да је овај број потпун а са узрока, што се ово достојанство даје појединима већ у старијим годинама. Тако се зна, да је за време понтификата папе Пија IX. (1846. — 1878.) умрло у римској цркви 119 кардинала. Данас их има у римској цркви 61, од којих су 47 у то високо достојанство уведени од садањег папе Лава XIII. (од г. 1879) а остали су именовани још од папе Пија IX. Најстарији је данас кардинал римски 84-годишњи старац Мертел (185<sup>г</sup>. год. постао кардиналом) а најмлађи је 44-годишњи Ренде (1887. год. именован кардиналом). По народности данашњи кардинали овако се деле: 34 Талијана, 7 Француза, 1 Француз из Канаде, 1 Француз из Швајцарске, 4 Немца, 4 Шпањолца, 2 Пољака, 2 Енглеца, 2 Португалца, 1 Аустралијанац, 1 Американац, 1 Мађар и 1 Белгијанац. — Папа сам има право именовати кога кардиналом, што бива у тајној консисторијалној седници. Папа уводи дотичнога у седницу, даје му својеручно црвени барет — црвено покривало за главу, ћелепуш — са речима: „esto cardinalis“! За овим се одрже још две консисторијалне седнице: једна јавна и једна тајна. У јавној седници предаје му папа

шешир кардиналски — galerus или pileus cardinalicus —, за тим му даје „osculum oris“ т. ј. љуби се са дотичним у уста; а пољубац, којим остали присутни кардинали љубе избраника, зову „osculum pacis“. У тајној седници обавља се симболично значење ћутања за знак, да тајне двора и државе папске чувати мора; после овога предаје му папа прстен. Онај кога папа намерава поставити кардиналом дужан је извесну такву положити. Ова је у разна времена различита била: кад већа кад мања, но и данас не сме мања бити од 7000 форината, што се ако не одмах а оно у пет годишњих рата исплатити мора. Изнимно могу и владоци, суверени појединих држава предложити папи једнога или другога члана вишег клира у држави својој за кардинала, но папа тиме још није обавезан дотичноме дати свој благослов; али обично бива, да и он саизволи. Овакови кардинали зову се крунски кардинали — Kronkardinalē. Такав беше и пок. арцибискуп загребачки Михаловић. Положај, што га кардинали у друштву заузимају, врло је велики, а у пређашња времена био је и већи. После папе њихово је прво место у јерархији римској. У средњем веку уживали су они почаст, које се указују данашњим престолонаследницима у монархичним државама. Сваки кардинал сматран је као наследник престола папиног. И данас им је положај велики у цркви римској, а висок им је положај и у држави, у којој су.

Ст. А. М.

### НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

(Молимо поштоване писце, уредништва српских листова и издаваче књига, да нам своја издања на *уриказ* достављају. Молимо тако исто славна уредништва, да нам своје листове у *замену* шаљу.)

**Канонъ молебный ко пресвѣтѣй Богородицѣ и нѣкоторыхъ моленій на всякъ день потребныхъ собраніе.** Въ Задрк. 1891. года. Стр. 61 малого формата. — Цијена 30 новч. — Постоји код православних Срба у Далмацији лепи и побожни обичај, да се за време богородична поста, то јест, за петнаест дана, који прегходе празнику Успенија Богоматере, ставља у црквама на особитом пједесталу у средини цркве повелика и украшена икона св. Богородице, те се свако вече за тих петнаест дана поје у цркви „канонъ молебный“ св. Богородици. На ту богосмољу долази много

народа, а особито женскиње, те сви под глас прате појање канона. Да се потпомогне овај побожни обичај, а уједно и да се пружи побожном народу молитве за домаћу му потребу, преосвештени епископ далматински и истријски, господин *Никодим*, дао је напечатати овај мали молитвеник, којег смо натпис горе навели. — Осим тога има у овој књижици и неколико *молитвава*, и то: 1., Молитва кад се из јутра устане; 2., молитва, којом се човек каје за све грехе; 3., молитва кад се иде на легање; 4., молитве кад се почиње какав посао; 5., молитве, којима се захваљује Богу за свако добротворство божје; 6., молитве о братској љубави; 7., молитве за оне, који нас увреде; 8., молитве: за путнике; 9., за болеснике, и 10., за мртве душе.

### КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

## СВЕШТЕНСТВУ ОБОЈЕГА РЕДА У КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ И ВАН ЊЕ!

Још у години 1884. издао сам оглас, да ћу штампати „Ручну, свештеничку парохиску књигу“ или „Требник“, коју сам за тим у 1887. години и почео штампати, но тада ме спречише у томе извесни „художници“, који су примили да моје подузеће доврше, те га деценије експлоатисаше у своју корист, и наштамнаше „Парохијалник.“

Но, како „Парохијалник“, који су они штампали, није књига какву сам ја замишљао да пружим православном свештенству, то сам се одлучио да штампам раније објављену књигу:

### Ручна свештеничка парохиска књига или „Требник“

и дао сам је у штампу, те се у велико штампа тако да ће кроз кратко време изаћи из штампе, а 10 табака су готови.

Књига се штампа на елегантној, сатиниравној хартији, у укусном формату. Врло је удесна за џеп, а штампана је новим чистим словима тако, да и сама њена техничка израда далеко надмаша све до сада штампане књиге ове врсте, а својом богатом садржином попуниће оне празнине, које се осећају у до сада штампаним „Требницима.“

Уз канон св. Богородице и св. М. Параскеве долазе с књигом уједно повезане и иконе св. Богородице и св. М. Параскеве.

Па да би ова књига што приступачнија била нашем свештенству, ја сам јој, немајући у виду никакву личну корист, до једино да одржим реч и да што савршенију књигу пружим браћи свештеницима, одредио тако ниску цену, да је и сиромашнији свештеник може на бавити.

Према томе, „Требник“ повезан тврдо у кожи са пресом — стаје само 6 динара, по ко-

маду. „Требник“ повезан тврдо у платну само 5 динара, и — повезан тврдо са корицама од јаке хартије, само 4 динара. Најбољи повез, дакле, стаје у пола мање, но што стаје скоро изашавши из штампе.

На браћи је свештеницима да ову корисну књигу за своју употребу срдачно прихвате и да јој стекну што више претплатника, а ја ћу им поред захвалности дати 11-ту књигу за труд а сваку 6-ту књигу у пола цене.

Молећи лепо браћу свештенике, да се узму око скупљања претплате, молим их и то, да сва лица која буду хтела да купе „Требник“ у неплаћеном писму јаве мени у Београд, или на адресу: Миленко Н. Капларовић и С. Николић, кројачи свештеничког одећа, у Београду, спрочу касационог суда. А чим књига буде изашла, продаваће се у књижарама г. В. Валожића у Београду, Душана Валожића у Нишу и у свима боље уређеним књижарама у Србији.

Од 1866. год. до данас пропутовао сам Србију, Турску, Црну Гору, Русију, Боку-Которску, Далмацију, Грчку, Италију, Аустро-Угарску, Француску, Германију, Енглеску, Белгију, Холандију, Влашку, Бугарску, Азију и света места, Африку, Босну, Хрватску и Св. Гору, где сам у калуђерски чин посвећен.

Путујући по овим земљама много сам што шта видео; па сам се решио и пишем:

„ЖИВОТОПИС МОГА ПУТОВАЊА“, који ћу дати скоро у штампу.

У Београду 24. ФЕБРУАРА 1891. г.

**Сава Грбовић,**

ЈЕРОМОНАХ ХИЛЕНДАРАЦ  
издавалац „Ручне свештеничке  
парохијалне књиге.“

## ОГЛАСИ.

9

О Г Л А С.

1—3

По решењу м. цркв. одбора од 21-ог фебруара о. г., да се на св. цркви Ђалинској нова звонара од тврдих дрва има правити, — овим се до знања ставља сваком подузичачу, који би вољан био овај посао предузети, да се до дана 24 марта (5. априла) о. г. у 2 сата после подне када се има на лицу места дражба на мањак обавити, — изволе пријавити. —

По прорачуну извикана је цена 300 фор. — Сваки подузичач, који би вољан био лиценцирати, има пре тога 10% нишманлука положити. —

Условија могу се сваки дан код председника видети.

У Ђали 3. (15.) марта 1891. године. —

**Ј. Манојловић** с. р. **Петар Маринковић** с. р.

перовођа.

председник.

Бр. 989. ех 1890.

Е. К. 327.

**СТЕЧАЈ.**

На парохију Тоболић, у Плашчанском Протопресвитерату, овим се расписује стечај Интеркалара нема.

Рок пријавама до 1. (13.) априла 1891.

Из седнице Епархијске Конзисторије, држане у *Плашком* 29. новембра (11. децембра) 1890.  
1—3

Епархијска Конзисторија  
Горњо-Карловачка.

12 1—3

**СТЕЧАЈ.**

На упражњено место пароха у Путинци са платом VI. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопресвитера до 15. Априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 26. Фебруара (10. Марта) 1891. држане.

Архиђејезална Конзисторија.

10 1—3

**СТЕЧАЈ.**

На упражњено место пароха у Петровчићу-Бечмену са платом VI. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопресвитера до 15. Априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 26. Фебруара (10. Марта) 1891. држане.

Архиђејезална Конзисторија.

11 1—3

**СТЕЧАЈ**

На упражњено место пароха у Горњем Товарнику са платом V. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до 15. априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 26. фебруара (10. марта) 1891. држане.

Архиђејезална Конзисторија.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на великом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

14 1—3

**ЕДИКТ.**

Услед молбе Лазара Купусинца из Бешке, да би од супруге своје Ксеније, којој се место пребивања не зна, коначно разведен био, позива се овим речена Ксенија да у року од 6 месеца, рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине, Конзисторији овој или сама лично предстане, или место свога пребивања пријави, пошто ће се у противном случају против ње покренута бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Конзисторијалне у Карловци 6. (18.) Децембра 1890. држане.

Архиђејезална Конзисторија.

13 1—3

**СТЕЧАЈ.**

Пошто се гласом одписа високе кр. земаљске владе у Загребу, одјела за богоштовље и наставу, од 5. фебруара о. г. бр. 1080 има за православу младеж нижих пучких школа у Руми системизовати место посебног катихете, са којим местом скопчана је темељна плата од 400 фор., станарина од 100 фор., местни доплатак од 100 фор. и право на ужитак петогодишњих доплатака — то се овим на то место стечај отвара с тим, да се исто место још течајем ове школске године поунити има.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопресвитера до конца Априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 26. Фебруара (10. Марта) 1891. држане.

Архиђејезална Конзисторија.

7

**СТЈЕЧАЈ**

на упражњено учитељско мјесто на основној српско-православној школи у Дубици (бивша горња Крајина) са овим отвара се. Плата је годишна 300 фор. авр., слободан стан са баштом и 6 хватаи дрва. Учитељу у дужност спада осим редовне школске наставе, у цркви појати и сву дјецу у црквеном пјевању подучавати. Рок стечају траје до 1. Априла т. г.

Дано из црквено-школске одборске сједнице у *Дубици* од  $\frac{3}{2}$  1891.

За предједника:

3—3

**Јово Исаић,**

подпредседник.

Претплата и огласи шаљу се накнадној *штампарији* А. Пајевића у дунавској улици, а *рукописи* уреднику *Сави* *Петровићу* у *Нови Сад*.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.